

## Протокол

Сводная таблица замечаний и предложений по Заявлению о намечаемой деятельности ТОО «Орал Недра» «Разработка гравийно–песчаной смеси на восточной части участка № 1 и на юго-восточном фланге участка 1 Уральского месторождения расположенного на территории г.Уральск Западно-Казахстанской области Республики Казахстан.» от 18 июня 2025 года №KZ85RYS01211826

Дата составления сводной таблицы: 14.07.2025 г.

Место составления сводной таблицы: Департамент экологии по Западно-Казахстанской области КЭРК МЭПР РК

Наименование уполномоченного органа в области охраны окружающей среды: Департамент экологии по Западно-Казахстанской области КЭРК МЭПР РК

Дата извещения о сборе замечаний и предложений заинтересованных государственных органов: 19.06. 2025 г.

Срок предоставления замечаний и предложений заинтересованных государственных органов: 19.06.2025 - 10.07.2025 г.

Замечания и предложения заинтересованных государственных органов:

| № | Заинтересованный государственный орган                                                                                                                                                                 | Замечания и предложения                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Акимат Западно-Казахстанской области<br>Управление природных ресурсов и регулирования природопользования<br>ЗКО                                                                                        | Замечания и предложения (письмо от 23.06.2025г. №4-12/1142)<br>БҚО табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы «Орал Недра» ЖШС-нің белгіленіп отырған қызметі туралы 2025 жылғы 18 маусымдағы №KZ85RYS01211826 өтінішін қарастырып «Орман және жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінен, «Батыс Қазақстан облыстық орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі аумақтық инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен, «Жайық–Каспий облысаралық бассейндік балық шаруашылығы инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен және «Жайық-Каспий су ресурстарын пайдалануды және қорғауды реттеу жөніндегі бассейндік инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен келісім алу керектігін және ресми интернет-ресурсқа 2025 жылдың 20 маусымында орналастырылғандығын хабарлаймыз. |
| 2 | Западно-Казахстанский межрегиональный департамент геологии<br>Комитета геологии<br>Министерства промышленности и строительства<br>Республики Казахстан<br>«Запказнедра»;                               | Замечания и предложения (письмо от 20.06.2025г. №26-10-10-1193)<br>Согласно статьи 64 Кодекса РК «О недрах и недропользовании» №125-VI ЗРК от 27.12.2017г. территориальное подразделение Уполномоченного органа по изучению недр реализует государственную политику в области геологического изучения недр и использования пространства недр. Принимая во внимание вышеизложенное, сообщаем, что Департамент не является заинтересованным государственным органом в намечаемой деятельности компаний.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 3 | Жайык-Каспийская бассейновая инспекция по регулированию, охране и использованию водных ресурсов<br>Комитета по регулированию, охране и использованию водных ресурсов<br>Министерства водных ресурсов и | Замечания и предложения (письмо от 25.06.2025г. №28-7/1511.<br>Урало-Каспийская бассейновая инспекция по регулированию, охране и использованию водных ресурсов (далее-Инспекция) расположена на территории Уральского месторождения, г. Уральск, Западно-Казахстанской области по координате ВД 51°14'45,86`МС, 51°29'57,41` (обозначаемая деятельность находится на расстоянии 1,5 км за р. Урал) ТОО «Урал Недра» вносит следующие предложения в заявление от 18 июня 2025 года №KZ85RYS01211826 об установленной деятельности.<br>1.Осуществление запланированных мероприятий на территории водных объектов и их водоохраных зон и полос (устанавливаемых                                                                                                                                                                                   |

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>ирригации Республики Казахстан</p> | <p>акимами соответствующих областей), не связанных со строительством (или строительством), осуществляется с учетом запретов, ограничений, установленных в соответствии с требованиями статьи 86 Водного кодекса Республики Казахстан, а именно:</p> <p>На поверхностных водных объектах:</p> <p>1.1. проводить поисково-оценочные работы и изъятие подземных вод, операции по разведке или добыче углеводородов в казахстанском секторе Каспийского моря, а также операции по недропользованию, за исключением поисковиков, поваренной соли, добычи лечебных грязей; производить работы с радиоактивными и ядовитыми веществами, твердыми бытовыми и производственными отходами, ядохимикатами, удобрениями, загрязнению и засорению нефтехимическими продуктами в твердом и жидком виде; сбросу неочищенных сточных вод до нормативов допустимых сбросов; получать и (или) использовать воду без утвержденного водного режима и разрешения на специальное водопользование; разводить и санитарную обработку сельскохозяйственных животных; проводить работы и иные работы, связанные со строительной деятельностью, сельскохозяйственными работами, бурением скважин, санацией поверхностных водных объектов без согласования с бассейновой водной инспекцией; эксплуатировать выведенные (поврежденные) суда и иные суда запрещается захоронение средств, транспортных средств (их механизмов и частей);</p> <p>1.2. В пределах водоохранных полос запрещается предоставление земельных участков для ведения любого вида хозяйственной деятельности, а также хозяйственной и иной деятельности, к этому запрету относятся следующие условия: водохозяйственные сооружения и их коммуникации; мосты, мостовые сооружения; причалы, порты, пирсы и другие объекты водного транспорта, рыбных ресурсов и другие иных объектов инфраструктуры, связанных с охраной водных животных, рыболовством и аквакультурной деятельностью; строительство и эксплуатация рыбоводных прудов, рыбоводных бассейнов и рыбоводных объектов, а также коммуникаций к ним; игровых и спортивных площадок для детей без капитального строительства зданий и сооружений, пляжей, аквапарков и других рекреационных зон; пунктов наблюдения за показателями состояния водных объектов; укрепление побережья, лесоводство и озеленение; в подпункт 1) пункта 1 статьи не входит разрешенная деятельность;</p> <p>1.3. В пределах водоохранных зон:</p> <p>ввод в эксплуатацию новых и реконструированных объектов, не обеспеченных сооружениями и устройствами, предотвращающими загрязнение и засорение поверхностных водных объектов, водоохранных зон и полос; размещение и строительство автозаправочных станций, складов для хранения нефтепродуктов, пунктов технического осмотра, обслуживания, ремонта и мойки транспортных средств и сельскохозяйственной техники; запрещается размещение и строительство складов и площадок для хранения и применения удобрений, пестицидов, ядохимикатов, навоза. При необходимости проведения принудительной санитарной обработки в водоохранной зоне допускается применение малотоксичных и средних, легко уничтожаемых пестицидов; размещение и размещение отвалов твердых бытовых и промышленных отходов; размещение кладбищ; на выпас сельскохозяйственных животных, превышающий норму нагрузки, размещение животноводческих хозяйств, убойных площадок (площадок по убою сельскохозяйственных животных),</p> |
|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|   |                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |                                                                                                                                                                                    | <p>скотомогильников (биотермических ям), специальных хранилищ (захоронений) пестицидов и их емкостей; накопителей сточных вод, полей орошения сточными водами, а также радиационных, химических, запрещается размещение микробиологических, токсикологических и других объектов, представляющих опасность паразитологического загрязнения.</p> <p>2.Объекты, размещение которых не противоречит положениям настоящей статьи, должны быть обеспечены замкнутыми (бессточными) системами технического водоснабжения и (или) сооружениями и устройствами, предотвращающими загрязнение, засорение и истощение водных объектов, водоохраных зон и полос, а также обеспечивающими предупреждение вредного воздействия воды.</p> <p>3.Порядок хозяйственной деятельности на водных объектах, водоохраных зонах и полосах определяется в рамках проектов, согласованных с бассейновыми водными инспекциями, государственным органом в сфере санитарно-эпидемиологического благополучия населения, местными исполнительными органами области, города республиканского значения, столицы и иными заинтересованными государственными органами.</p> <p>4.Проекты строительства транспортных или инженерных коммуникаций через территорию водных объектов должны предусматривать проведение мероприятий, обеспечивающих прохождение паводковых вод, режим эксплуатации водных объектов, предотвращение загрязнения, засорения и истощения вод, предупреждение их вредного воздействия.</p> <p>Использование поверхностных и (или) подземных водных ресурсов для осуществления планируемой деятельности на воде без изъятия или изъятия непосредственно из водного объекта допускается только при наличии специального разрешения на водопользование в соответствии с требованиями статьи 45 Водного кодекса Республики Казахстан.</p> <p>Кроме того, по подпункту 4 пункта 1 статьи 25 Кодекса Республики Казахстан «О недрах и недропользовании» с 1 января 2023 года запрещается проведение операций по недропользованию на территории земель водного фонда.</p> |
| 4 | Управление земельных отношений Западно-Казахстанской области                                                                                                                       | Замечаний и предложений нет (письмо от 24.06.2025г. №4-6/874).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 5 | Департамент Комитета промышленной безопасности Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан по Западно-Казахстанской области                                        | Замечаний и предложений нет (письмо от 26.06.2025г. №21-15-8-7/3117).                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 6 | Департамент санитарно-эпидемиологического контроля Западно-Казахстанской области Комитета санитарно-эпидемиологического контроля Министерства здравоохранения Республики Казахстан | <p>Замечания и предложения (письмо от 02.07.2025г. №24-26-6-11/71844 - И):</p> <p>Намечаемой деятельностью предусматривается разработка песчано-гравийной смеси на восточной части участка № 1 и на юго-восточном фланге участка 1 Уральского месторождения расположенного на территории г.Уральск ЗКО РК. Месторождение расположены на северо-востоке г.Уральск, на расстоянии 1,2 км от п.Желаево, на правом берегу р.Урал, у 10-го разъезда Желаево. Участки не охватывают водоохранную зону реки Урал.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

В соответствии с пунктом 8 Санитарных правил «Санитарно-эпидемиологические требования к санитарно-защитным зонам объектов, являющихся объектами воздействия на среду обитания и здоровье человека» утвержденный и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 11 января 2022года №ҚР ДСМ -2 (далее – СП№ ҚР ДСМ -2), санитарно-защитная зона (далее - СЗЗ) обосновывается проектом СЗЗ, с расчетами ожидаемого загрязнения атмосферного воздуха (с учетом фоновых концентраций) и уровней физического воздействия на атмосферный воздух и подтверждается результатами натурных исследований и измерений.

Согласно пп.5, п. 17, раздел 4 приложение 1 СП № ҚР ДСМ -2 карьеры, предприятия по добыче гравия, песка, глины относятся к 4 классу опасности, размер санитарно-защитной зоны от 100 метров.

Субъекту при составлении проекта необходимо учитывать следующие нормативно правовые акты в сфере санитарно-эпидемиологического благополучия населения:

-Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения» от 7 июля 2020 года № 360-VI ЗРК;

-Санитарные правила«Санитарно-эпидемиологические требования к санитарно-защитным зонам объектов, являющихся объектами воздействия на среду обитания и здоровье человека» утвержденный и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 11 января 2022года №ҚР ДСМ -2;

-Об утверждении Гигиенических нормативов показателей безопасности хозяйственно-питьевого и культурно-бытового водопользования.Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 24 ноября 2022 года № ҚР ДСМ-138;

-«Санитарно-эпидемиологические требования к водоисточникам, местам водозабора для хозяйственно-питьевых целей, хозяйственно-питьевому водоснабжению и местам культурно-бытового водопользования и безопасности водных объектов».Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 20 февраля 2023 года №26;

-Об утверждении Гигиенических нормативов к атмосферному воздуху в городских и сельских населенных пунктах, на территориях промышленных организаций. Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 2 августа 2022 года № ҚР ДСМ-70;

-Об утверждении гигиенических нормативов к обеспечению радиационной безопасности.Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 2 августа 2022 года № ҚР ДСМ-71;

-Об утверждении Гигиенических нормативов к физическим факторам, оказывающим воздействие на человека.Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 16 февраля 2022 года № ҚР ДСМ-15;

-Об утверждении Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к объектам промышленности"Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 11 февраля 2022 года № ҚР ДСМ -13;

-Об утверждении Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к осуществлению производственного контроля"Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 7 апреля 2023 года № 62;

-Об утверждении Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к сбору, использованию, применению, обезвреживанию, транспортировке, хранению и захоронению отходов

|    |                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                 | <p>производства и потребления" Приказ и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 25 декабря 2020 года № ҚР ДСМ-331/2020;</p> <p>В ходе строительства и разработки месторождения необходимо руководствоваться требованиями Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к условиям труда и бытового обслуживания при строительстве, реконструкции, ремонте и вводе в эксплуатацию строительных объектов" Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 16 июня 2021 года № ҚР ДСМ – 49.</p>                                                                    |
| 7  | <p>Западно–Казахстанская областная территориальная инспекция лесного хозяйства и животного мира Комитета лесного хозяйства и животного мира Министерства экологии и природных ресурсов Республики Казахстан</p> | <p>Замечания и предложения (письмо от 24.02.2025г. №2-12/108):</p> <p>Өтініштегі көзделіп отырған қызметтің сипаттамасы бойынша, сұратылып жатырған учаскесі ерекше қорғалатын табиғи аумақтарына және мемлекеттік орман қорының жерлеріне жатпайды.</p> <p>Бұдан басқа жұмыстарды жүргізу кезінде, 2023 жылғы 2 қаңтардағы № 183-VII ҚРЗ «Өсімдіктер дүниесі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 36, 45 баптарын және Қазақстан Республикасының «Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы» Заңының 17 бабының талаптарын ескеру қажет екенін қаперіңізге саламыз.</p> |
| 8  | Управление строительства Западно-Казахстанской области                                                                                                                                                          | Не представлено                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 9  | Акимат города Уральска                                                                                                                                                                                          | Не представлено                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| 10 | Заинтересованная общественность                                                                                                                                                                                 | Не представлено                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

«Қазақстан Республикасы Батыс Қазақстан облысы Орал қаласының аумағында орналасқан Орал кен орнының №1 учаскенің шығыс бөлігінде және 1 учаскенің оңтүстік-шығыс қапталында қиыршық-құм қоспасын игеру», «Орал Недра» ЖШС-нің белгіленіп отырған қызметі туралы 2025 жылғы 18 маусымдағы KZ85RYS01211826 өтініші бойынша ұсыныстар мен ескертулердің жиынтық кестесі

### Хаттама

Жиынтық кесте жасалған күні: 14.07.2025 ж.

Жиынтық кесте жасалған орын: ҚР ЭТРМ ЭРБК Батыс Қазақстан облысы бойынша экология департаменті

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның атауы: ҚР ЭТРМ ЭРБК Батыс Қазақстан облысы бойынша экология департаменті

Мүдделі мемлекеттік органдардың ескертулері мен ұсыныстарын жинау туралы хабарланған күн: 19.06.2025 ж.

Мүдделі мемлекеттік органдардың ескертулері мен ұсыныстарын беру мерзімі: 19.06.2025 – 10.07.2025 ж.

Мүдделі мемлекеттік органдардың ескертулері мен ұсыныстарын жинақтау:

| № | Мүдделі мемлекеттік орган                                                                                                                                                                 | Ескерту мен ұсыныстар                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|---|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | Батыс Қазақстан облысының әкімдігі<br>Батыс Қазақстан облысының табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы;                                                              | Ұсыныстар мен ескертулер (23.06.2025ж. №4-12/1142 хаты):<br>БҚО табиғи ресурстар және табиғат пайдалануды реттеу басқармасы «Орал Недра» ЖШС-нің белгіленіп отырған қызметі туралы 2025 жылғы 18 маусымдағы №KZ85RYS01211826 өтінішін қарастырып «Орман және жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі» коммуналдық мемлекеттік мекемесінен, «Батыс Қазақстан облыстық орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі аумақтық инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен, «Жайық–Каспий облысаралық бассейндік балық шаруашылығы инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен және «Жайық-Каспий су ресурстарын пайдалануды және қорғауды реттеу жөніндегі бассейндік инспекциясы» республикалық мемлекеттік мекемесінен келісім алу керектігін және ресми интернет-ресурсқа 2025 жылдың 20 маусымында орналастырылғандығын хабарлаймыз. |
| 2 | Қазақстан Республикасының өнеркәсіп және құрылыс министрлігінің Геология комитетінің «Батысқазжерқойнауы» Батыс Қазақстан өңіраралық геология департаменті;                               | Ұсыныстар мен ескертулер (20.06.2025ж. №26-10-10-1193 хаты):<br>Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ҚРЗ «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Кодексінің 64-бабына сәйкес, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның аумақтық бөлімшесі және жер қойнауын геологиялық зерттеу және жер қойнауын кеңістігін пайдалану саласындағы мемлекеттік саясаты іске асырады.<br>Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Департамент компанияның жоспарланған қызметіне мүдделі мемлекеттік орган болып табылмайтындығын хабарлаймыз.                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 3 | Қазақстан Республикасы Су ресурстары және ирригация министрлігінің Су ресурстарын реттеу, қорғау және пайдалану комитетінің Су ресурстарын реттеу, қорғау және пайдалану жөніндегі Жайық- | Ұсыныстар мен ескертулер (25.06.2025ж. №28-7/1511 хаты):<br>Су ресурстарын реттеу, қорғау және пайдалану жөніндегі Жайық-Каспий бассейндік инспекциясы (бұдан әрі – Инспекция) Батыс Қазақстан облысы, Орал қаласы, Урал кен орны аумағында 51°14'45,86''СШ, 51°29'57,41''ВД координаты бойынша (белгіленіп отырған қызмет Жайық өзенінің сыртында 1,5 км қашықтықтықта) орналасқан «Орал Недра» ЖШС-нің белгіленіп отырған қызметі туралы 2025 жылғы 18 маусымдағы №KZ85RYS01211826 өтінішіне мынадай ұсыныстар енгізеді.<br>1.Су объектілерінің және олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің аумағында (тиісті облыстардың әкімдері белгілейтін)                                                                                                                                                                                    |

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Каспий бассейндік инспекциясы;</p> | <p>құрылысқа (немесе салуға байланысты емес) жоспарланған іс-шараларды жүзеге асыру Қазақстан Республикасының Су кодексінің 86 бабының талаптарына сәйкес белгіленген тыйымдар, шектеулері ескеріле отырып жүзеге асырылады, атап айтқанда:</p> <p>Жерүсті су объектілерінде:</p> <p>1.1. Жерасты суларына іздеу-бағалау жұмыстарын және оларды алуды, Каспий теңізінің қазақстандық секторында көмірсутектерді барлау немесе өндіру жөніндегі операцияларды, сондай-ақ кен іздеушілікті, ас тұзын, емдік балшықтар өндіруді қоспағанда, жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізуге; радиоактивті және улы заттармен, тұрмыстық қатты және өндірістік қалдықтармен, улы химикаттармен, тыңайтқыштармен, қатты және сұйық түрдегі мұнай, химия өнімдерімен ластауға және қоқыстауға; жол берілетін төгінділер нормативтеріне дейін тазартылмаған сарқынды суларды ағызуға; бекітілген су режимінсіз және арнаулы су пайдалануға рұқсатсыз суды алуға және (немесе) пайдалануға; ауыл шаруашылығы жануарларын тоғытуға және санитариялық өңдеуге; бассейндік су инспекциясының келісімінсіз құрылыс қызметіне, ауыл шаруашылығы жұмыстарына, ұңғымаларды бұрғылауға, жерүсті су объектілерін санациялауға байланысты жұмыстарды және өзге де жұмыстарды жүргізуге; пайдаланудан шығарылған (бүлінген) кемелерді және өзге де жүзу құралдарын, көлік құралдарын (олардың тетіктері мен бөліктерін) көмуге тыйым салынады;</p> <p>1.2. Су қорғау белдеулері шегінде шаруашылық қызметтің кез келген түріне, сондай-ақ шаруашылық және өзге де қызметті жүргізу үшін жер учаскелерін беруге тыйым салынады, бұл тыйымға мынадай жағдайлар: мыналарды: су шаруашылығы құрылысжайлары мен олардың коммуникацияларын; көпірлерді, көпір құрылысжайларын; айлақтарды, порттарды, пирстерді және су көлігі, балық ресурстары мен басқа да су жануарларын қорғау, балық аулау мен аквашаруашылық қызметіне байланысты өзге де инфрақұрылым объектілерін; балық өсіретін тоғандарды, балық өсіретін бассейндер мен балық өсіретін объектілерді, сондай-ақ оларға коммуникацияларды; ғимараттар мен құрылысжайлардың күрделі құрылысынсыз балаларға арналған ойын және спорт алаңдарын, жағажайларды, аквапарктерді және басқа да рекреациялық аймақтарды; су объектілері жай-күйінің көрсеткіштерін байқау пункттерін салу және пайдалану; жағалауды нығайту, ағаш өсіру және көгалдандыру; осы баптың 1-тармағының 1) тармақшасында рұқсат етілген қызмет кірмейді;</p> <p>1.3. Су қорғау аймақтары шегінде:</p> <p>жерүсті су объектілерінің, су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануы мен қоқыстануын болғызбайтын құрылысжайлармен және құрылыстармен қамтамасыз етілмеген жаңа және реконструкцияланған объектілерді пайдалануға беруге; автожанармай құю станцияларын, мұнай өнімдерін сақтауға арналған қоймаларды, көлік құралдары мен ауыл шаруашылығы техникасын техникалық қарап-тексеру, оларға қызмет көрсету, жөндеу және жуу пункттерін орналастыруға және салуға; тыңайтқыштарды, пестицидтерді, улы химикаттарды, көнді сақтауға және оларды қолдануға арналған қоймалар мен алаңдарды орналастыруға және салуға тыйым салынады. Су қорғау аймағында мәжбүрлі санитариялық өңдеу жүргізу қажет болған кезде уыттылығы аз және орташа, жойылуы оңай пестицидтерді қолдануға жол беріледі; тұрмыстық қатты және өнеркәсіптік қалдықтардың үйінділерін орналастыруға және жайғастыруға; зираттарды орналастыруға; жүктеме</p> |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|   |                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |                                                                                                                                        | <p>нормасынан асатын ауыл шаруашылығы жануарларын жаюға, мал шаруашылықтарын, мал сою алаңдарын (ауыл шаруашылығы жануарларын сою алаңдарын), мал қорымдарын (биотермиялық шұңқырларды), пестицидтердің арнаулы қоймаларын (көмінділерін) және олардың ыдыстарын орналастыруға; сарқынды суларды жинақтағыштарды, сарқынды сулармен суару алқаптарын, сондай-ақ жерүсті және жерасты суларының радиациялық, химиялық, микробиологиялық, токсикологиялық және паразитологиялық ластану қаупін туғызатын басқа да объектілерді орналастыруға тыйым салынады.</p> <p>2. Орналастырылуы осы баптың ережелеріне қайшы келмейтін объектілер су объектілерінің, су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болғызбайтын, сондай-ақ судың зиянды әсерінің алдын алуды қамтамасыз ететін техникалық сумен жабдықтаудың тұйық (ағынсыз) жүйелерімен және (немесе) құрылысжайлармен және құрылғылармен қамтамасыз етілуге тиіс.</p> <p>3. Су объектілеріндегі, су қорғау аймақтары мен белдеулеріндегі шаруашылық қызмет тәртібі бассейндік су инспекцияларымен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарымен және өзге де мүдделі мемлекеттік органдармен келісілген жобалар шеңберінде айқындалады.</p> <p>4. Көлік немесе инженерлік коммуникацияларды су объектілерінің аумағы арқылы салу жобалары тасқын сулардың өтуін, су объектілерін пайдалану режимін, сулардың ластануын, қоқыстануын және сарқылуын болғызбауды, олардың зиянды әсерінің алдын алуды қамтамасыз ететін іс-шаралар жүргізуді көздеуге тиіс.</p> <p>Судағы жоспарланған қызметті жүзеге асыру үшін су объектісінен тікелей су объектісінен алуды немесе алмай-ақ жер үсті және (немесе) жер асты су ресурстарын пайдалануға Қазақстан Республикасының Су кодексінің 45 бабының талаптарына сәйкес арнайы су пайдалану рұқсаты болған жағдайда ғана рұқсат етіледі.</p> <p>Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» Кодексінің 25-бабының 1-тармағы 4 тармақшасы бойынша 2023 жылдың 1 қаңтарынан су қоры жерлерінің аумағында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар жүргізуге тыйым салынады.</p> |
| 4 | Батыс Қазақстан облысының жер қатынастары басқармасы                                                                                   | Ұсыныстар мен ескертулер жоқ (24.06.2025ж. №4-6/874 хаты)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| 5 | Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министірлігі Өнеркәсіптік қауіпсіздік комитетінің Батыс Қазақстан облысы бойынша департаменті | Ұсыныстар мен ескертулер жоқ (26.06.2025ж. №21-15-8-/3117 хаты)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 6 | Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі Санитариялық-эпидемиологиялық бақылау комитеті Батыс Қазақстан облысының        | <p>Ұсыныстар мен ескертулер (02.07.2025г. №24-26-6-11/1844-И хаты):</p> <p>Намечаемой деятельностью предусматривается разработка песчано-гравийной смеси на восточной части участка № 1 и на юго-восточном фланге участка 1 Уральского месторождения расположенного на территории г.Уральск ЗКО РК. Месторождение расположены на северо-востоке г.Уральск, на расстоянии 1,2 км от п.Желаево, на правом берегу р.Урал, у 10-го разъезда Желаево. Участки не охватывают водоохранную зону реки Урал.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>санитариялық-<br/>эпидемиологиялық<br/>департаменті</p> | <p>В соответствии с пунктом 8 Санитарных правил «Санитарно-эпидемиологические требования к санитарно-защитным зонам объектов, являющихся объектами воздействия на среду обитания и здоровье человека» утвержденный и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 11 января 2022года №ҚР ДСМ -2 (далее – СП№ ҚР ДСМ -2), санитарно-защитная зона (далее - СЗЗ) обосновывается проектом СЗЗ, с расчетами ожидаемого загрязнения атмосферного воздуха (с учетом фоновых концентраций) и уровней физического воздействия на атмосферный воздух и подтверждается результатами натурных исследований и измерений.</p> <p>Согласно пп.5, п. 17, раздел 4 приложение 1 СП № ҚР ДСМ -2 карьеры, предприятия по добыче гравия, песка, глины относятся к 4 классу опасности, размер санитарно-защитной зоны от 100 метров.</p> <p>Субъекту при составлении проекта необходимо учитывать следующие нормативно правовые акты в сфере санитарно-эпидемиологического благополучия населения:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения» от 7 июля 2020 года № 360-VI ЗРК;</li> <li>-Санитарные правила«Санитарно-эпидемиологические требования к санитарно-защитным зонам объектов, являющихся объектами воздействия на среду обитания и здоровье человека» утвержденный и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 11 января 2022года №ҚР ДСМ -2;</li> <li>-Об утверждении Гигиенических нормативов показателей безопасности хозяйственно-питьевого и культурно-бытового водопользования.Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 24 ноября 2022 года № ҚР ДСМ-138;</li> <li>-«Санитарно-эпидемиологические требования к водоисточникам, местам водозабора для хозяйственно-питьевых целей, хозяйственно-питьевому водоснабжению и местам культурно-бытового водопользования и безопасности водных объектов».Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 20 февраля 2023 года №26;</li> <li>-Об утверждении Гигиенических нормативов к атмосферному воздуху в городских и сельских населенных пунктах, на территориях промышленных организаций. Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 2 августа 2022 года № ҚР ДСМ-70;</li> <li>-Об утверждении гигиенических нормативов к обеспечению радиационной безопасности.Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 2 августа 2022 года № ҚР ДСМ-71;</li> <li>-Об утверждении Гигиенических нормативов к физическим факторам, оказывающим воздействие на человека.Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 16 февраля 2022 года № ҚР ДСМ-15;</li> <li>-Об утверждении Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к объектам промышленности"Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 11 февраля 2022 года № ҚР ДСМ -13;</li> <li>-Об утверждении Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к осуществлению производственного контроля"Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 7 апреля 2023 года № 62;</li> <li>-Об утверждении Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к сбору, использованию, применению, обезвреживанию, транспортировке, хранению и захоронению отходов</li> </ul> |
|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|    |                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    |                                                                                                                                                                                                                                          | <p>производства и потребления" Приказ и.о. Министра здравоохранения Республики Казахстан от 25 декабря 2020 года № ҚР ДСМ-331/2020;</p> <p>В ходе строительства и разработки месторождения необходимо руководствоваться требованиями Санитарных правил "Санитарно-эпидемиологические требования к условиям труда и бытового обслуживания при строительстве, реконструкции, ремонте и вводе в эксплуатацию строительных объектов" Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 16 июня 2021 года № ҚР ДСМ – 49.</p>                                                                 |
| 7  | Қазақстан Республикасы<br>Экология және табиғи<br>ресурстар министрлігі<br>Орман шаруашылығы<br>және жануарлар дүниесі<br>комитетінің Батыс<br>Қазақстан облыстық<br>орман шаруашылығы<br>және жануарлар дүниесі<br>аумақтық инспекциясы | <p>Ұсыныстар мен ескертулер (24.02.2025г. №2-12/108 хаты):</p> <p>Өтініштегі көзделіп отырған қызметтің сипаттамасы бойынша, сұратылып жатырған учаскесі ерекше қорғалатын табиғи аумақтарына және мемлекеттік орман қорының жерлеріне жатпайды.</p> <p>Бұдан басқа жұмыстарды жүргізу кезінде, 2023 жылғы 2 қаңтардағы № 183-VII ҚРЗ «Өсімдіктер дүниесі туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 36, 45 баптарын және Қазақстан Республикасының «Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы» Заңының 17 бабының талаптарын ескеру қажет екенін қаперіңізге саламыз..</p> |
| 8  | Батыс Қазақстан<br>облысының құрылыс<br>басқармасы                                                                                                                                                                                       | Ұсынылған жоқ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 9  | Орал қаласының әкімдігі                                                                                                                                                                                                                  | Ұсынылған жоқ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 10 | Мүдделі жұртшылық                                                                                                                                                                                                                        | Ұсынылған жоқ                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |